

La il·lusió per l'Estat

AGUSTÍ COLOMINES I COMPANYYS / Professor a la UB i a la UOC director de la Fundació CatDem

AVUI, 1 de juny del 2009

En una conferència el 1933 referida a la ingerència governamental espanyola en l'autonomia catalana acabada d'estrenar, Amadeu Hurtado apuntava que "l'autonomia dintre d'un règim unitari o bé s'ha d'aconseguir amb un acte revolucionari que posi el país davant d'un fet consumat, amb totes les conseqüències que es deriven d'un estat de revolta subsegüent, o bé s'ha d'aconseguir amb una lluita noble, amb una discussió lliure al voltant d'una taula; i en aquest cas, que ha estat el nostre, s'ha de trobar necessàriament en cada article de l'Estatut el rastre d'una victòria obtinguda o d'una transacció pactada". És bo recordar aquestes coses precisament ara, quan som a les portes de la resolució del TC sobre l'Estatut del 2006. I és bo recordar-ho, també, quan la il·lusió per l'Estat propi s'ha disparat entre aquells que en el passat més recent havien estat els avaladors de la negociació i el pacte. M'atreviria a dir que en algun cas fins i tot exercia d'anestèsista.

EN EL LLARG DEBAT SOBRE l'organització de l'Estat, podríem dir que el Memorial de Greuges de 1885 va ser el fet simbòlic que marca la fundació del catalanisme polític. I dic polític, perquè el catalanisme a seques -o sigui el nacionalisme- és un fenomen molt més complex, perquè acull sentiments, ideologia i una determinada manera d'entendre la pàtria. El Memorial, doncs, que denunciava els perjudicis contra Catalunya de la política estatista de l'espanyolisme, sintetitzava les aspiracions de l'elit catalana que reclamava la instauració en tota la

monarquia espanyola d'un sistema descentralitzat com el que havia regit en la confederació catalanoaragonesa medieval. Al darrere del Memorial hi havia l'empenta d'un Valentí Almirall frustrat per l'ensulsiada republicana federal de 1873. Per tant, un Almirall a mig camí, ja, del particularisme i del catalanisme polític que reclamava acabar amb el centralisme corrupte i ineficaç. El revés que fou la nul·la receptivitat de l'Estat a les peticions catalanes, va tenir la virtut de sacsejar Catalunya, tal com assenyala el conseller Joaquim Nadal quan feia d'historiador i es dedicava a escriure sobre aquestes coses, per obrir de bat a bat les portes al desenvolupament del catalanisme polític i a la seva articulació en una alternativa política concreta portes endins però, també, cap enfora. En fi, quan esdevingué el principal factor de la modernitat catalana.

JA EM PERDONARAN EL BIAIX d'historiador, però és que l'actual discussió sobre la trajectòria seguida pel catalanisme de la Transició ençà recolza en un argumentari ahistòric, perquè s'oblida que l'autonomisme, més que no pas el secessionisme, ha estat l'opció preponderant del catalanisme. Només cal anar a buscar, per exemple, els cartells electorals d'aquella ERC que dirigia Heribert Barrera, la qual es declarava federal i prou. El passat passa, però no acaba de passar mai del tot. Vull dir que si el catalanisme històric s'ha decantat gairebé sempre per la via de la negociació i el pacte -i, per tant, ha estat més possibilista que no pas revolucionari, per dir-ho a la manera d'Hurtado-, cal que algú expliqui amb rigor i coherència si les coses han canviat tant amb relació a la fortalesa de l'Estat i a la mateixa base sociològica del catalanisme per fer tan de soroll amb la reivindicació independentista. I dir això en veu alta no hauria de fer-me sospitós de res, llevat de constatar que no tinc vocació de seguir cap nou Josep Dencàs. Tant la via de les peticions com

també la via estrictament parlamentària dels darrers 150 anys, amb les interrupcions militaristes que tots coneixem, no pretenien dissoldre la unió amb Espanya, sinó que discutien i combatien la forma concreta d'organitzar-la. Alçar-se al crit de "Visca Catalunya lliure" no significa que aquells que ho fan vulguin anar-se'n realment d'Espanya. Ja em perdonaran si els aigualeixo la festa, però a mi m'interessa que la causa sobiranista avanci i no pas quedar bé amb la pena dels convençuts, la qual, a sobre, majoritàriament es declara antipolítica. Per entendre'ns: Macià no va ser mai Dencàs perquè va decidir ser un polític nacional i no un mer agitador. En la defensa de la causa catalana, avui hi ha més budells que cap, més sentimentalisme que política. I ho assenyalo sense acritud, per bé que ho lamento, perquè aquesta actitud no té res a veure amb els desaprensus que es dediquen a justificar apostes governamentals apel·lant al seu patriotisme insubornable.

DEIXIN-ME QUE RETORNI A LA HISTÒRIA. En una coneguda conferència que Francesc Cambó va fer a Terrassa el 1908, el líder de la Lliga va repassar l'evolució del catalanisme per assegurar que es podia dividir en diverses etapes, però que la inicial, la constitutiva, la més llarga, havia estat dominada per un catalanisme contemplatiu, per oposició a l'evolutiu, que era el que ell va defensar al costat de Prat de la Riba. Segons Cambó, en aquest primer període "els catalanistes vivien en un estat de somni agradable, que ni es preocupaven de la Catalunya del pervindre ni es cuidaven del proselitisme". No és que no es preocupessin de l'avenir del país, és que més aviat esmerçaren tots els seus esforços a proclamar els grans ideals en documents com ara les Bases de Manresa de 1892. I tanmateix, els ideals nacionalistes del 1892 en realitat només van ser una tènue guia per al catalanisme polític i liberal que va sorgir més endavant. Més ben dit, de vegades van servir per acusar de tebis els

que optaren per fer política. No els sona aquesta cançó? La discussió entre puristes i possibilistes és tan vella com el mateix catalanisme polític. La pregunta que escau fer-se avui és si el catalanisme d'ara sap cap on va. La proliferació de propaganda diguem-ne independentista, la qual, a més, s'ha inventat aquesta aberració teorètica que divideix els catalans entre independentistes i unionistes, és foc d'encenalls. I ho és perquè no lliga amb la realitat sociològica, política i institucional del país. L'actitud d'alguns articulistes em recorda la que mantenien els intel·lectuals d'extrema esquerra sota la dictadura franquista: es dedicaven a debatre com seria el socialisme després de Franco, cosa que va provocar innumbrables escissions, però entretant, ¿oi? el dictador va morir al llit. La il·lusió per l'Estat no ens pot fer caure en el mateix parany.